

ALEVİLİK-BEKTAŞILIK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Forschungszeitschrift über Alevitentum und Bektaschitentum
Journal of Alevism-Bektashism Studies
Revista për hulumtime Alevive dhe Bektashive

Sayı: 26 2022

ISSN: 1869-0122

ALEVİ-BEKTAŞI KÜLTÜR ENSTİTÜSÜ
Das Alevitisch-Bektaschitische Kulturinstitut e.V.

ALEVİ - BEKTAŞI KÜLTÜR ENSTİTÜSÜ
Das Alevitisch - Bektaschitische Kulturinstitut e.V

ALEVİLİK - BEKTAŞİLİK
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Forschungszeitschrift über das Alevitentum und das Bektaschitentum
Journal of Alevism - Bektashism Studies

Uluslararası Süreli Yayın / International Journal (six-monthly)/
Internationale Forschungszeitschrift (6 monatlich)

Sayı/Issue/Heft: 26 Kış/Winter 2022

ISSN 1869-0122

ALEVİLİK - BEKTAŞİLİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Forschungszeitschrift über Alevitentum und Bektaschitentum

Journal of Alevism - Bektashism Studies

Alevi - Bektaşî Kültür Enstitüsü Adına Yayın Sahibi

In Behalf of Alevi - Bektashi Culture Institute

Herausgeberin im Namen des Alevitisch - Bektaschitischen Kulturinstituts

Güllizar CENGİZ

Alevi - Bektaşî Kültür Enstitüsü Başkanı

Alevi-Bektashi Culture Institute - Bektashi chief executive

Leiterin des Alevitisch - Bektaschitischen Kulturinstituts

EDİTÖRLER / EDITORS / EDITOREN

Prof. Dr. Ali YAMAN

Doç. Dr. Mehmet ERSAL

Doç. Dr. Bülent AKIN

EDİTÖR YARDIMCISI / ASSISTANT TO EDITORS / LEKTORATSASSISTENT

Dr. Öğr. Üyesi Seyhan KAYHAN KILIÇ

Arş. Gör. Elif ŞAHİN

YAYIN KURULU / EDITORIAL DEPARTMENT / REDAKTION

Prof. Dr. Hüseyin BAL - *Antalya AKEV Üniversitesi*

Prof. Dr. Michel BALIVET - *Provence Üniversitesi*

Prof. Dr. M. Fuat BOZKURT - *Emekli Öğretim Üyesi*

Prof. Dr. Eva CSAKI - *Peter Pazmany Katolik Üniversitesi*

Prof. Dr. Nilgün ÇIBLAK COŞKUN - *Mersin Üniversitesi*

Prof. Dr. Ayşe KAYAPINAR - *Milli Savunma Üniversitesi*

Prof. Dr. Levent KAYAPINAR - *Ankara Üniversitesi*

Prof. Dr. Filiz KILIÇ - *Nesebir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*

Prof. Dr. Irene MARKOFF - *Yorke Üniversitesi*

Prof. Dr. Belkıs MENEMENCİOĞLU TEMREN - *Emekli Öğretim Üyesi*

Prof. Dr. Ahmet Yaşar OCAK - *TOBB Üniversitesi*

Prof. Dr. Hasan ONAT - *(1957-2020)*

Prof. Dr. Ali UÇAR - *Berlin Teknik Üniversitesi*

Prof. Dr. Alemdar YALÇIN - *Gazi Üniversitesi*

Doç. Dr. Haydar YALÇIN - *Ege Üniversitesi*

Dr. Öğr. Üyesi Ilgar BAHARLU - *Nesebir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*

Dr. Nevena GRAMATİKOVA - *Sofya Liberal Entegrasyon Vakfı*

Dr. Muhammed Ali SOLTANI - *Tabran Üniversitesi*

BİLİM KURULU / SCIENCE COMMITTEE / WISSENSCHAFTLICHER BEIRAT

- Prof. Dr. Erdal AKSOY** - *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*
Prof. Dr. Ali Sinan BİLGİLİ - *Atatürk Üniversitesi*
Prof. Dr. Tuncay BÜLBÜL - *İtalya Dumlupınar Üniversitesi*
Prof. Dr. Haydar EFE - *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi*
Prof. Dr. Metin EKİCİ - *Ege Üniversitesi*
Prof. Dr. Alimcan İNAYET - *Ege Üniversitesi*
Prof. Dr. M. Saffet SARIKAYA - *Süleyman Demirel Üniversitesi*
Prof. Dr. Janos SÍPOS - *Macaristan Bilimler Akademisi Müzik Enstitüsü*
Prof. Dr. Mustafa ŞEN - *Ortaoğu Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Fatma Ahsen TURAN - *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*
Prof. Dr. Harun YILDIZ - *Ondokuz Mayıs Üniversitesi*
Doç. Dr. Ahmet Yılmaz SOYYER - *Süleyman Demirel Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Erhan KURTARIR - *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Cemal SALMAN - *İstanbul Üniversitesi*
Dr. David SHANKLAND - *Kraliyet Antropoloji Enstitüsü*

ÜLKE TEMSİLCİLERİ

LOCAL REPRESENTATIVES / LANDESVERTRETUNGEN

- Türkiye/Türkei* - **Dr. Muzaffer BİRDAL**
Amerika/Amerika - **Kemal KELEŞOĞLU**
Kanada / Kanada - **Prof. Dr. Irene MARKOFF**
Yunanistan/Griechenland - **Ahmet KARAHÜSEYİN**
Belçika/Belgien - **Yücel TOP**
Bulgaristan/Bulgarien - **Dr. Nevena GRAMATIKOVA**
İran/İran - **Dr. Muhammed Ali SOLTANI**
Macaristan / Ungarn - **Prof. Dr. Éva CSÁKI**

HAKEMLER

REFEREES / SCHIEDSAUSSCHUSS

- Prof. Dr. Erdal AKSOY** - *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*
Prof. Dr. Bülent ARI - *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi*
Prof. Dr. Mustafa ARSLAN - *Denizli Pamukkale Üniversitesi*
Prof. Dr. Mesut AYAR - *Karklıreli Üniversitesi*
Prof. Dr. Yusuf AYÖNÜ - *Ege Üniversitesi*
Prof. Dr. Hüseyin BAL - *Antalya AKEV Üniversitesi*
Prof. Dr. Michel BALIVET - *Provence Üniversitesi*
Prof. Dr. Ali Sinan BİLGİLİ - *Atatürk Üniversitesi*
Prof. Dr. M. Fuat BOZKURT - *Emekli Öğretim Üyesi*
Prof. Dr. Tuncay BÜLBÜL - *Kütahya Dumlupınar Üniversitesi*
Prof. Dr. Ömür CEYLAN - *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi*
Prof. Dr. Eva CSAKİ - *Peter Pazmany Katolik Üniversitesi*
Prof. Dr. Serpil ÇAKIR - *İstanbul Üniversitesi*
Prof. Dr. Mehmet ÇERİBAŞ - *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*
Prof. Dr. Nilgün ÇIBLAK COŞKUN - *Mersin Üniversitesi*
Prof. Dr. Sevilay ÇINAR - *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*
Prof. Dr. Haydar EFE - *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi*
Prof. Dr. Metin EKİCİ - *Ege Üniversitesi*
Prof. Dr. Selami FEDAKAR - *Ege Üniversitesi*
Prof. Dr. Burak GÜMÜŞ - *Trakya Üniversitesi*
Prof. Dr. Vehbi GÜNAY - *Ege Üniversitesi*
Prof. Dr. Alimcan İNAYET - *Ege Üniversitesi*
Prof. Dr. Songül KARAHASANOĞLU - *İstanbul Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Rezzan KARAKAŞ - *Sırt Üniversitesi*
Prof. Dr. Ayşe KAYAPINAR - *Milli Savunma Üniversitesi*
Prof. Dr. Levent KAYAPINAR - *Ankara Üniversitesi*
Prof. Dr. Filiz KILIÇ - *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*
Prof. Dr. İsmail KIVRIM - *Necmettin Erbakan Üniversitesi*
Prof. Dr. Fatma Sabiha KUTLAR - *Hacettepe Üniversitesi*
Prof. Dr. Irene MARKOFF - *York Üniversitesi*
Prof. Dr. Hasan ONAT - *(1957-2020)*
Prof. Dr. Erkan PERŞEMBE - *Ondokuz Mayıs Üniversitesi*
Prof. Dr. M. Saffet SARIKAYA - *Süleyman Demirel Üniversitesi*
Prof. Dr. İlkay ŞAHİN - *Erzincan Üniversitesi*
Prof. Dr. Mustafa ŞEN - *Ortadoğu Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Rezan TATLIDİL - *Emekli Öğretim Üyesi*
Prof. Dr. Ömer TEBER - *Akdeniz Üniversitesi*

- Prof. Dr. Abdullah TEMİZKAN - Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet TEMİZKAN - Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma Ahsen TURAN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN - Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Ali UÇAR - Berlin Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ali YAMAN - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Harun YILDIZ - Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Ozan YILMAZ - Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Ali YOLCU - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Bülent AKIN - İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
Doç. Dr. Nevin AKKAYA - Dokuş Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Ayten ALKAN - İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet ALTUNMERAL - Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Zahide AY - Necmeddin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Tuğrul BALABAN - Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Muhammed CEYHAN - Yalova Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Surur ÇELEPİ - Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa DUMAN - Uşak Üniversitesi
Doç. Dr. Muvaffak DURANLI - Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Pervin ERGUN - Gazî Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet ERSAL - İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
Doç. Dr. Pınar FEDAKAR - Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Mürüvet HARMAN - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Abbas KARAĞAÇLI - Giresun Üniversitesi
Doç. Dr. Ayhan KARAKAŞ - Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. Canser KARDAŞ - Muş Alpaslan Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet KESKİN - Samsun Üniversitesi
Doç. Dr. Murat KILIÇ - Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Ufuk ÖZCAN - İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Fevzi RENÇBER - Şırnak Üniversitesi
Doç. Dr. Serkan SARI - Dicle Üniversitesi
Doç. Dr. Yağmur SAY - Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. M. Abdülbasit SEZER - Dicle Üniversitesi
Doç. Dr. Erhan SOLMAZ - Uşak Üniversitesi
Doç. Dr. A. Yılmaz SOYYER - Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç. Dr. Tekin TUNCER - Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Doç. Dr. H. Kübra UYGUR - Mardin Artuklu Üniversitesi
Doç. Dr. Yahya YEŞİLYURT - Milli Savunma Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin AKSOY - Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

- Dr. Öğr. Üyesi Mihriban ARTAN** - *Neşebir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed AVŞAR - *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Onur AYKAÇ - *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Ilgar BAHARLU - *Neşebir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Nagihan BAYSAL - *Ege Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Ali ÇAPAR - *Çankırı Karatekin Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi H.Ş. Çağatay ÇAPRAZ - *Kırklareli Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Nilgün Nurhan KARA - *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Seyhan KAYHAN KILIÇ - *Kanada*
Dr. Öğr. Üyesi İhsan Seddar KAYNAR - *Hakkari Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet KESKİN - *Samsun Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi İlker KİREMİT - *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Rabia KOCAASLAN UÇKUN - *Ege Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim KOLUNSAĞ - *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Kader POLAT - *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Cemal SALMAN - *İstanbul Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Bahar TAYMAZ - *Esenyurt Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Hilal TUZTAŞ HORZUMLU - *Yeditepe Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ - *Neşebir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*
Arş. Gör. Dr. Didem Gülcin ERDEM KÜK - *Denizli Pamukkale Üniversitesi*
Dr. Seda GEDİK - *İzmir*
Dr. Nevena GRAMATİKOVA - *Sofya Liberal Entegrasyon Vakfı*
Dr. Janina KAROLEWSKI - *Hamburg Üniversitesi*
Dr. Muhammed Ali SOLTANI - *Tabran Üniversitesi*
Dr. Fatoş YALÇINKAYA - *İzmir*

Yayıncı Kurumun Adresi

Publishers Address / Adresse des Herausgebers

Malberg 1 • 53547 Hausen (Wied) Almanya Deutschland/Germany

Telefon Numarası / Phone / Telefonnummer : 00 49 (0) 263894 59 60

Faks / Fax / Fax : 00 49 (0) 263894 59 59

Web Sayfası / Webseite / Website : www.alevibektasikulturenstitusu.de

E-Posta Adresi / Email Address / E-Mail Adresse : abk.enstitusu@gmx.net

Baskı / Publishing House / Verlag : *Önel-Verlag*

Silcherstraße 13 50827 Köln - Almanya / Deutschland / Germany

Telefon Numarası / Phone / Telefonnummer : 00 49 221 5879084

Faks / Fax / Fax : 00 49 221 5879004

ALMANCA DİL EDİTÖRÜ / GERMAN LANGUAGE EDITOR/
EDITOR FÜR DIE DEUTSCHE SPRACHE

Sebastian HEUER - Bremen

İNGİLİZCE DİL EDİTÖRÜ / ENGLISH LANGUAGE EDITOR/
EDITOR FÜR DIE ENGLISCHE SPRACHE

M.A. Ana KILIÇ - Ege Üniversitesi

TEKNİK YARDIMCILAR / TECHNICAL ASSISTANT/
TECHNISCHE UNTERSTÜTZUNG:

Cem AKDAĞ - İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Sevda YAHCİ - Alevi Bektaşî Kültür Enstitüsü

TARANAN İNDEKSLER / INDEXES / GESCANNTE INDIZES

Kapak Tasarım

Designed By/ Setzung-Coverdesign

Mehmet Nuri ERDEM

© Copyright, 2022

Gönderilen yazılar yayınlansın veya yayınlanmasın iade edilmez.

Dergimiz altı ayda bir çıkmaktadır. Uluslararası Hakemlidir.

Yazıların bilimsel ve yasal sorumlulukları yazarlarına aittir.

The articles you send cannot be given back even if they are not published.

Our magazine is published in every six month.

The owners of the article account for the legal and scientific responsibility.

Zugesandte Manuskripte werden, unabhängig von ihrer Veröffentlichung, nicht zurückerstattet.

Unsere Fachzeitschrift erscheint halbjährlich. Sie hat einen Schiedsausschuss.

Die wissenschaftliche und juristische Verantwortung für die Textinhalte liegt beim Verfasser selbst.

İÇİNDEKİLER

Editörlerden	
Ali YAMAN / Mehmet ERSAL / Bülent AKIN	xiii
Makaleler	1
Alevi Ritüelleri İktisadi Zihniyet Hakkında Bize Ne Söyler?	
Çiğdem BOZ	3
Aleviliğin Kurumsal Yapısında Değişim ve Dönüşüm: Ocak Sisteminden Tarikat ve Süreklere Evrilmiş	
Mehmet ERSAL	36
Evliya Çelebinin Seyahatnamesine Göre Yesevi Geleneğinin Hacı Bektaş-ı Veli Tarafından Anadolu'ya Taşınması	
Kader ALTIN / Nazan AYDOĞDU	67
Viranî Divanı'nın Yazma Nüshaları	
Taha Tuna KAYA	87
"Kutsal"dan "Kurgu"ya: Alevi-Bektaşî Ziyaret Kültürünün Talip Apaydın Romanlarına Yansımaları	
Erdem AKIN	106
Ana Tanrıçadan Günümüze Bir Kült: Fatma Ana Eli	
Cem HAYAT / Saadet DAĞ	135
Yanyatır Ocaklı Tahtacı Alevilerinde Sazandarlık Geleneği: Sazandar İsmail Gacar Örneği	
Sultan Yıldız GACAR	155
"Ocağın Külü Bitmez" Diyarbakır Yöresi Alevi Ocaklarından Güzelşah Ocağı, Türbe ve Emanetleri	
Senem DEMİRELÖZ	188
Koçu Baba Ocağı'na Ait Bir İcâzetnâme	
Nazmiye SAKARLI	229
Tartışmalar Işığında Hacı Bektaş Veli'nin Hayatı	
Özcan SALMAN	247
Âli/Siz Alevilik'e Reddiye	
Sadık ACAR	270
Tanıtmalar	285
Halil Öztoprak (2012). Kur'an'da Hikmet Tarihte Hakikat ve Kur'an'da Hikmet İncil'de Hakikat.	
Hasan ÇELİK	287
Dergi Yazı Teslim Kuralları	295

CONTENTS

Editor's Letter	
Ali YAMAN / Mehmet ERSAL / Bülent AKIN	xiii
Articles	1
What do Alevi Rituals Tell us about the Economic Mentality?	
Çiğdem BOZ	3
Change and Transformation in the Organizational Structure of Alevism: From the Ocak (Heart) System to the Inversion to Orders and Sürek Ritual Systems	
Mehmet ERSAL	36
Transmitting of the Yesevi Tradition by Hacı Bektas-i Veli to Anatolia according to the Evliya Çelebi's Seyahatname	
Kader ALTIN / Nazan AYDOĞDU	67
Manuscripts of the Virani's Divan	
Taha Tuna KAYA	87
From Sacred to Fiction: Reflection of Alevi-Bektashi Visiting Culture in Talip Apaydin's Novels	
Erdem AKIN	106
Mother Fatma's Hand: A Cult from the Mother Goddess to the Present	
Cem HAYAT / Saadet DAĞ	135
Sazandar Tradition among Tahtacı Alevis belonging to the Yanyatir Ocak: The Example of Sazandar İsmail Gacar	
Sultan Yıldız GACAR	155
"Ocak does not ever end" An Alevi Ocak from Diyarbakir: the Ocak of Güzelşah, its Tomb and Relics	
Senem DEMİRELÖZ	188
A Permission Document (İcazetname) belonging to the Ocak of Koçu Baba	
Nazmiye SAKARLI	229
Hacı Bektashi Veli's Life in the Light of Debates	
Özcan SALMAN	247
Refusal of Alevism without Ali	
Sadık ACAR	270
Reviews	285
Halil Öztoprak (2012). Kur'an'da Hikmet Tarihte Hakikat ve Kur'an'da Hikmet İncil'de Hakikat.	
Hasan ÇELİK	287
Paper Formatting Guidelines	295

INHALTSVERZEICHNIS

Von den Editoren	
Ali YAMAN / Mehmet ERSAL / Bülent AKIN	xiii
Artikel	1
Was verraten uns alevitische Rituale über die wirtschaftliche Mentalität?	
Çiğdem BOZ	3
Wandel und Transformation in der institutionellen Struktur des Alevitentums: Vom System der Geistlichenfamilien (Ocak) zu den Derwisch-Orden (tarika) und Ritualsystemen (Sürekl)	
Mehmet ERSAL	36
Der Transfer der Yesevi-Tradition nach Anatolien durch Hacı Bektaş-ı Veli nach der Seyahatname von Evliya Çelebi	
Kader ALTIN / Nazan AYDOĞDU	67
Handschriftliche Exemplare von Viranis Divan	
Taha Tuna KAYA	87
Vom Sakralen zur Fiktion: Die alevitisch-bektaschitische Besuchskultur in Talip Apaydins Romanen	
Erdem AKIN	106
Von der Muttergöttin bis in die Gegenwart: Der Kult der Hand der Mutter Fatma	
Cem HAYAT / Saadet DAĞ	135
Der Sazandar-Dienst bei den Tahtacı-Aleviten des Yanyatır-Ocaks am Beispiel des Sazandar İsmail Gacar	
Sultan Yıldız GACAR	155
“Die Asche ist Unendlich” – Ein Alevitischer Ocak in Diyarbakır: Der Güzelşah-Ocak und seine Grabstätten und Relikte	
Senem DEMİRELÖZ	188
Ein Genehmigungsschreiben des Koçu Baba Ocaks	
Nazmiye SAKARLI	229
Das Leben Hacı Bektaş Velis im Lichte jüngster Debatten	
Özcan SALMAN	247
Gegen ein Alevitentum ohne Ali	
Sadık ACAR	270
Vorstellung	285
Halil Öztoprak (2012). Kur'an'da Hikmet Tarihte Hakikat ve Kur'an'da Hikmet İncil'de Hakikat.	
Hasan ÇELİK	287
Regeln zur Einreichung von Artikeln	295